

BOLENIE (343) *sb n*

-en- (342), -ęn- (1) *MurzHist*.

o jasne; pierwsze e jasne, końcowe pochylone.

sg *N* bolenió (60); -é(3), -(e)(57). ♦ *G* bolenią (8). ♦ *D* boleniu (20). ♦ *A* bolenió (242); -é(4), -(e)(233). ♦ *I* boleniem (6) *FalZioł* (5), *MurzHist*, bolenim (1) *OpecŻyw*; -em (1), -(e)m (5). ♦ *L* boleniu (3). ♦ *pl* *N* bolenią (1). ♦ *A* bolenią (2).

Sł stp notuje, Cn s.v. ból, Linde XVI w.

1. *Ból, cierpienie, choroba; dolentia Calep; dolor, tormentum, passio Cn* (340) : po nim zęby rychło rosta/ a niezdrowe bez bolenią wypadaią. *FalZioł* IV 11d, I 2d, 3a, 12a, 43b, 65c (48); *GlabGad* I2v; *MurzHist* E; *LubPs* hh6v; *SienLek* 70v; vćifki y iamy ználázły mię były/ vćifk y bolenie nálazłem był *BudBib* Ps 114/3, *Ier* 6/24; *SkarŻyw* 16; *Dolentia – Bolienię Calep* 339a.

bolenie około czego: E renibus laborare, Bolenie około nérek mieć. *Mącz* 351d.

bolenie czemu: [korzen fijołkowy] bolenie krzyżom/ y też fkrzywienie vft leczy *FalZioł* I 69d.

bolenie nad czym: Chorey máchárzynie ty znáki fą/ człowiek nie może ieść/ á często rzygáć muśi/ ciężki fén ma/ á bárwę złą/ mocz żimny/ bolenie nád łonem *SienLek* 119v.

bolenie na czym: A ieftliby czuł bolenie na bokhach/ thedy namazuy fobie maścią dialteą boki *FalZioł* I 103c.

bolenie w czym (60): kto ma wgoieniach bolenie/ táki niema zdrowią [!] ále częfte ćirpienie. *March*¹ A4; *Lumbago*. Bolyenye wnyrkach *Murm* 71, 71; *Mymer*¹ 39; *Krew Synogarlicze ciepła*: pomaga przeciw boleniu w vřzu *FalZioł* IV 26c; on człowiek miewa bolenie w fiodnym pacierzu grzbieta fwego *FalZioł* V 6v, I 7d, 32c, 37c, 40b, 41d (51); *GlabGad* I2; *Auricularis morbus*, Bolenie w vřzu. *Mącz* 21b; *Locygá* s podroźnikiem zdrowa themu karmia/ ktory w żywoćie bolenie miewa *SienLek* 99, 120v; *RejPos* 261.

Połączenia z przymiotnikiem na -ny, -owy pochodnym od nazwy części ciała lub organu wewnętrznego i z G rzeczownika (219): zmiefzay ty rzeczy fpołem/ ieft dobry plałtr na bolenie nog ktore zową podagra. *FalZioł* I 23c; proch z Kadzidla zmiefzany z fiodkiem winem, á w vcho ciepło wpulfczóne/ bolenie vřzne vfmierza. *FalZioł* III 33a; *Gnoy Gołębi* dobry iefth na bolenie ftawow *FalZioł* IV 21b; wodka łama Rumienkowa [...] nad infze rzeczy pomoczna ieft na bolenie wnętrzne. *FalZioł* V 85, I 2d, 3a, 5b [2 r.], 5d [2 r.], 8a (174); *GlabGad* B3v [2 r.], B6v, K4v, K8; *KrowObr* 87v; *RejWiz* 60v; *Cephalea*, Bolenie głowy. *Mącz* 48a; *Ischias*, Bolenie krziżá. *Mącz* 175a; *Nephritis*, Bolenie nérek/ chorobá na nérki. *Mącz* 245c, 15c, 67a, 67b, 149c, 160b (12); *Ná* bolenie záś cyckow y opuchlinie [!]/ ty lekárftwá małz *SienLek* 86, 29v, 35, 35v [2 r.], 36, 87 (13); *Oczko* 14, 15v, 21v, 23v, [40]; *SkarŻyw* 291, 292, 580; *WerGość* 227; *Angina* — Czopka vpadnienie, garła bolenię. *Calep* 70a; *Cephalea* — Boleniw wřziłtkiey głowy. *Calep* 181a, 181a, 266b.

W charakterystycznych połączeniach: bolenie czuć (5), czynić (8), leczyć (7), mieć (16), miewać (13), oddalać (43), odejmować (14), spędzać (3), poruszać, ulecząć, uskramiać (2), uspokajać (3), uśmierzać (33), uzdrawiać, wypędzać, zastanawiać, znamionować (9).

2. *Żal, smutek; dolor Vulg* (3) :

bolenie czego [= z powodu czego]: Tam położyła się [Maria Magdalena] przed nogami jego świętymi/ z wielką łomieżliwością/ i boleniem grzechów świętych *OpecŻyw* 45v.

Wyrażenia: »bolenie serca«: mam wielki smutek/ y wstawnicze bolenie serca moiego [Quoniam tristitia mihi magna est et continuus dolor cordi meo] *WujNT* 1.Rom 9/2.

»bolenie wewnętrzne«: Dolor intestinus, Wprzeyma żalność/ też bolenie wewnętrzne. *Mącz* 173b.

Synonimy: **1.** choroba, ciężkość; **2.** smutek, żalność.

Cf **BOL**, **BOLANIE**, **BOLĄCZKA**, **1. BOLEĆ**, **BOLEŚĆ**

TZ